Deze handleiding hoort (samen met het begeleidingsboek) bij het leerlingenboek "**Music 4 you!**" (Muzikale Opvoeding voor het 1e leerjaar SO). Standaard zijn er bij het pakket voor de leraar ook 2 luister-cd's en 2 dvd's. Afzonderlijk zijn er ook een uitbreidings-cd en een uitbreidings-dvd. Op deze laatste staan alle schema's uit het boek in filmformaat: een rode streep volgt het schema simultaan met de muziek. Deze animaties worden weergegeven in volle resolutie en schermvullend: prachtig materiaal! Ze staan ook op de website, maar dan uiteraard in een veel kleinere resolutie.

Bij het boek hoort ook een website, waarmee de leerlingen op een aangename manier de leerstof kunnen inoefenen of uitdiepen: http://www.photo-music.be/music4you.html .

© 2006 Photo-Music International bvba
D/2006/5174/2
ISBN: 90 72440 19 6 - 978 90 72440 19 6
uitbreidings-cd: 90 72440 20 X - 978 90 72440 20 X
uitbreidings-dvd: 90 72440 21 1 - 978 90 72440 21 1
NUGI 075 (cd: 146)

www.photo-music.be
www.photo-music.be/music4you.html
www.photo-music.be/bestelling.html
rikajoris@photo-music.be

De soundmixbewerkingen zijn van Willy Bauweraerts (www.nacnacmusic.com).
De tekening op de cover is van Lûkas (Luc De Doncker: www.lukascreaties.be).
De gitaarbegeleidingen zijn van Wilfried Joris.

Copyright:
Niets uit deze uitgave mag verveelvuldigd worden en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Algemeen

Cirkeltje rond

- In ***Music 4 you!*** zien we elke les als een afgerond geheel. Soms is het noodzakelijk om de taak te controleren, maar verder heeft elke les een mooie opbouw met een aantrekkelijke opening, waarin de lln. (leerlingen) nieuwsgierig worden gemaakt naar het onderwerp van de nieuwe les; dan volgt een logische opbouw, vertrekkend vanuit de voorkennis van de lln.; de aangegeven leerstof wordt eigen gemaakt en na het overlopen van de taak eindigt de les met een leuke afsluiter.

  Bij een aantal lessen is het mogelijk om rechtstreeks verder te bouwen op de overhoring van de taak.
- Na elke les vragen we ons af of we onze doelen bereikt hebben en of de leerlingen goed gereageerd hebben op de les. Als aan beide doelstellingen werd voldaan, kunnen we de les als geslaagd beschouwen. Uiteraard bouwen we steeds verder op verworvenheden uit voorgaande lessen om zo de kennis te verbreden en uit te diepen.

Musiceren

- We hebben gezorgd voor een gezond evenwicht tussen vocaal en instrumentaal musiceren. De eindtermen schrijven een tiental liederen per graad voor. Er moet ook instrumentaal gemusiceerd worden met een variabele bezetting. Dit hoeft helemaal niet ingewikkeld te zijn: zelfs met weinig noten kan er al tof gemusiceerd worden. Daar hebben we ons dan ook op toegelegd.
- We maken kennis met de elementaire muzieknotatie in functie van het musiceren. We tonen steeds de grepen en staven/toetsen voor enkele melodie-instrumenten. Blokfluit, klokkenspel of keyboard of piano kunnen eventueel thuis verder ingeoefend worden. Alle voorgestelde "oefeningen" moeten onmiddellijk uitgewerkt worden tot speelstukjes met variabele bezetting. Het is niet de bedoeling dat de hele klas gelijktijdig blokfluit speelt. Niet alleen eigen instrumenten van academieleerlingen kunnen ingeschakeld worden, ook voor de "gewone" leerlingen zijn er mogelijkheden te over: Orff-instrumenten, boomwhackers, gitaar en basgitaar, keyboard en allerlei ritmische en zelfgemaakte instrumenten, haalbare partijen voor iedereen.
- We grijpen elke kans aan om gedifferentieerd te musiceren zodat iedereen aan zijn trekken komt, ieder met zijn eigen talenten.

Beeldmateriaal

- Het beeldmateriaal betekent een ongelooflijke meerwaarde voor de lessen omdat het grotendeels op maat gemaakt is: eigen reportages of mixings met eigen ondertiteling en verklarende woorden die op het juiste moment in beeld komen. Het beeldmateriaal is dermate verweven met de lesinhoud, dat het feitelijk onafscheidelijk bij de les hoort. Daarom is het belangrijk te beschikken over een dvd-apparaat (of een computer met beamer) in de muziekklas. Het heeft geen zin om een aantal fragmenten 'op te sparen' en die dan allemaal na mekaar te zien.
- De 2 dvd's zitten dan ook standaard in het pakket voor de leraar.

Transparanten - PDF's om te projecteren

- De 44 PDF's "transparanten T011 t/m T44" kunnen met de beamer geprojecteerd worden. Wie met een overhead projector werkt, kan er transparanten van te maken. In beide gevallen kunnen de schema's in kleur geprojecteerd worden. En een taak (b.v. een kruiswoordraadsel) is in een oogopslag verbeterd.
- Deze PDF's staan op de juiste luister-cd, zodat u ze steeds bij de hand heeft in de juiste les. Ze staan bovendien op de cd-rom met "alle data".

Groepswerk - randmateriaal

- Groeps- en duowerk komen als werkvorm geregeld aan bod. Op die manier leren leerlingen van elkaar. In sommige scholen is het groepswerk reeds lange tijd een traditie, maar in andere scholen zijn de leerlingen er niet zo mee vertrouwd. Mogelijk kennen ze deze werkvorm wel vanuit het basisonderwijs. Het is waar dat groepswerk meer tijdrovend is dan gewoon doceren, maar het werkt meer beklijvend omdat de leerlingen er erg bij betrokken zijn. Er worden duidelijke regels gehanteerd om het groepswerk efficiënt te laten verlopen. Deze worden toegelicht in les 2, waar we voor het eerst te maken krijgen met een groepsopdracht.
- Voor elk groepje moet het randmateriaal in een mapje bij mekaar steken. Alle originelen die daarvoor nodig zijn, vindt u in PDF-formaat op luister-cd 1 en bovendien op de cd-rom met "alle data", zodat u ze meermaals kan printen in kleur en voor de duurzaamheid best ook lamineren. Het kan dan voor elke klas gebruikt worden gedurende x aantal jaren.

- Bij het werkboek heeft elke leerling een instrumentenkwartet en een dominospel met kaartjes gekregen. Dit bevordert het verwerken van de leerstof. Beide spellen kunnen als huistaak opgegeven worden, maar er kan - vooral in zwakkere klassen - ook in de klas mee gewerkt worden.

ICT (Informatie- en communicatietechnologie)

- Via de website, gekoppeld aan het werkboek, kunnen de leerlingen op een leuke manier zelfstandig de leerstof verder verwerken, de luisterfragmenten herbeluisteren, de schema's in filmformaat leren volgen, verder exploreren, bijkomende partijen vooraf instuderen, ...
- Les 22 (Allemaal beestjes) werd ook volledig als ICT-les uitgewerkt. Ze staat online (www.photo-music.be/music4you/ICT-les/startpagina.html) maar ook op de oefen-cd van de leerlingen. Op een uiterst zinvolle manier wordt ICT hier geïntegreerd.
  Wel even op de klascomputers een gratis QuickTime laten installeren: dat voorkomt problemen met de beeld- en geluidsfragmenten.

Begeleidingsboek

- Bij de handleiding hoort standaard een begeleidingsboek. Het bevat niet alleen alle pianobegeleidingen (met gitaarakkoorden) voor de leraar; vaak zijn er ook vereenvoudigde pianobegeleidingen en extra partijen voor het musiceren met variabele bezetting. Deze partijen zijn bedoeld voor gevorderde leerlingen en ze staan uitgeschreven voor C-, Bes- en Es-instrumenten. Al deze partijen zijn ook terug te vinden in de muziekbib van de website: www.photo-music.be
- In het begeleidingsboek staan ook eenvoudige Orff-bewerkingen (tevens bedoeld voor variabele bezetting), die steeds mogen aangepast worden aan de situatie. Er staat b.v. nooit een begeleidend ritme uitgeschreven: dat moet de leraar zelf toevoegen. Hij kan ook de lln. een gepaste ritmische begeleiding (mee) laten zoeken.
- Af en toe staat er ook een tweede stem voor meerstemmig zingen (voor gelijke stemmen).

Evaluatie

- Elke school heeft zijn eigen puntensysteem. Op een of andere wijze verwacht men een cijfer of een verwoording op een rapport. Dit mag niet enkel de weerslag zijn van een cognitieve test: de leerling moet veelzijdiger geëvalueerd worden. We toetsen in functie van doelstellingen en evalueren zowel kennis, vaardigheden als attitudes.

  Voor het samenstellen van gewone overhoringen in verband met de leerstof hebben wij een aantal mogelijke keuzevragen gegroepeerd in een Word-document, zodat iedereen daaruit korte of langere toetsen kan samenstellen naargelang de situatie. Dit document bevat alleen kennisvragen en luisteropdrachten. Met wat knip- en plakwerk kan iedere vakleerkracht fraai ogende toetsen samenstellen omdat hij beschikt over alle afbeeldingen, schema's en invulkaders, die ook op andere manieren kunnen aangewend worden in de vraagstelling. Maar er moeten natuurlijk ook open vragen gesteld worden. Daarom hebben we een aantal bijkomende toetsvragen opgesteld (zie toetsvragenextra.doc).

  Al deze toetsvragen vindt u op luister-cd 1 en op de cd-rom met "alle data". Beide Word-documenten worden naar de eigen computer gekopieerd en voor elke nieuwe toets kan de leraar 'opslaan als ...' b.v. Toets 1, waarna hij alle overbodige vragen schrapt. Word hernummert automatisch de overblijvende vragen.

  Uiteraard moet u de evaluatie breder zien. Ook vaardigheden zoals instrumentaal musiceren en ontwerpen moeten getoetst worden. Daarvoor is permanente evaluatie aangewezen.
- Wanneer evalueren? Dit is eveneens afhankelijk van de normen die de school hanteert. Zijn er nog grote toetsen voor muziek of wordt er permanent geëvalueerd? Vallen de toetsen in de toetsenreeks of gebeuren ze - eventueel gespreid - in de muzieklessen?

  Een luistertoets b.v. hoeft niet lang te duren en kan best gebeuren aan het einde van de luisterles.

  Andere korte overhoringen kunnen aan het einde of aan het begin van een les gebeuren.

  Eventueel kan het kruiswoordraadsel van de taak onmiddellijk als overhoring terug ingevuld worden: de lln. moeten het zelfstandig kunnen invullen nadat ze alle nieuwe begrippen geleerd hebben.
- Af en toe moeten we de tijd nemen om de leerstof te evalueren, zodat de leerlingen de noodzaak voelen om de leerstof goed bij te houden. Soms nemen we niet de tijd om de taak te overhoren omdat we de nieuwe les als een eenheid willen afronden. Daarom is het aan te raden om af en toe een 'rustpunt' in te schakelen: een les waarin de tot dan toe geziene leerstof wordt herhaald, geëvalueerd en verder toegepast, b.v. in het afwerken van de lesdelen waar we niet voldoende tijd voor konden nemen. Als taak na les 5 b.v. herhalen de lln. alle leerstof; deze wordt in de les herzien en daar kan een korte toets in verwerkt zitten, maar daar mag de ganse les niet aan opgeofferd worden: we zetten b.v. de Orff-instrumenten, boomwhackers en andere instrumenten klaar om een speelstuk met variabele bezetting af te werken. De liedjes kunnen hernomen en verder afgewerkt worden, b.v. het openingslied wordt in canon afgewerkt, met of zonder bijkomende instrumenten. Op de liedjes moeten we geregeld kunnen terugkomen omdat het leuk is om een liedje te zingen wanneer het beter gekend is.

  Het inlassen van een 'rustpunt' geeft ook de kans om de verschillende klassen terug samen te krijgen nadat er hier en daar lessen zijn weggevallen.

Jaar- en vakwerkplan

- Op luister-cd 1 en op de cd-rom met "alle data" vindt u een gedetailleerd vakwerkplan (voor de A-stroom en voor de B-stroom afzonderlijk) als Word document, dat als werkinstrument moet opgevat worden: u moet het nl. aanpassen aan uw eigen situatie. U moet zelf aanvinken met welke instrumenten, werkvormen en leermiddelen u werkt, welke leerdoelen u realiseert, enz. Zo kan u een eigen jaarplan samenstellen.
- Dit vakwerkplan werd niet alleen voor het VVKSO volledig uitgewerkt. Ook de leerplannen van de andere netten hebben we grondig bestudeerd en uitgewerkt: u vindt ze op luister-cd 1 en op de cd-rom met "alle data".
- We stellen ook een jaarplan voor, maar dat moet uiteraard aangepast worden aan de situatie.

B-stroom

- Het boek ***Music 4 you!*** kan perfect in de B-stroom gebruikt worden. In deze handleiding staan geregeld tips voor gebruik in de B-stroom of "voor zwakkere klassen". Uiteraard werken we met deze leerlingen op een andere manier. We spelen in op hun mogelijkheden.
- Wanneer er projecten of themaweken worden ingelast, kan de leraar steeds aangepaste nota's toevoegen.

Uitbreiding

- Uitbreidingssuggesties worden *schuingedrukt* weergegeven.
- Geregeld verwijst de handleiding naar een ***uitbreidingsblad*** voor de leerlingen. Sterke klassen hebben nood aan meer dan het minimummateriaal. De hoeveelheid materiaal is op deze manier perfect aan te passen aan de noden van iedere klas. Het leerwerkboek werd zo opgevat dat alle lessen haalbaar zijn, zodat het hele boek kan gezien worden. Het werd uitgegeven onder de vorm van een cursusbloc. Dat maakt het tussenvoegen van extra kopieerblaadjes mogelijk.
- Alle luisterfragmenten die daarvoor nodig zijn, staan op de ***uitbreidings-cd***. (Deze zit niet standaard in het pakket voor de leraar.)
- Alle schema's in filmformaat staan - samen met 4 uitbreidingsfragmenten - op de ***uitbreidings-dvd***. (Deze zit niet standaard in het pakket voor de leraar.) Bij de schema's in filmformaat volgt een rode streep het schema simultaan met de muziek.

Besluit

- Deze handleiding staat boordevol tips die aan de praktijk getoetst zijn. Het boek werd zeer efficiënt uitgetest. Het zijn stuk voor stuk haalbare lessen, die algemeen heel enthousiast ontvangen werden door de leerlingen. Elke les is een voltreffer!
  We hebben kosten noch moeite gespaard om er een prachtig geheel van te maken: het wordt een feest om daarmee te werken! Wij wensen u veel plezier met ***Music 4 you!*** en we zijn er zeker van dat de vlam zal overslaan op uw leerlingen.

Rika Joris,

Francine Drijkoningen

LK	=	leerkracht
lln.	=	leerlingen
T01	=	transparant 1
R01	=	randmateriaal 1
U01	=	uitbreidingsblad 1

Visietekst

Muzikale Opvoeding voor het 1e jaar SO

Muzikale Opvoeding blijft thuishoren in een brede basisvorming voor àlle leerlingen. **Music 4 you!** schenkt dan ook aandacht aan alle talenten.

De muziekleraar is een coach die leerlingen stimuleert en materiaal aanreikt. Er is ***interactie met de leerlingen:*** ze geven feedback en verwerken dit materiaal elk op hun eigen manier.
De psycholoog David Kolb heeft in zijn leercirkel 4 leerstijlen geïdentificeerd: ondernemers, beschouwers, onderzoekers en beslissers. Al deze types moeten aan hun trekken komen, ook in de muziekles. Daarom kiezen we voor ***voldoende variatie in werkvormen.*** Met dezelfde 10 cijfertoetsen van een gsm maakt ieder zijn eigen combinatie. Zenders en ontvangers begrijpen en respecteren mekaar.

Ons leerplan is open genoeg en geeft voldoende richtlijnen om aansluiting te vinden bij onze jongeren. Als professionele coach maken we pedagogisch-didactisch verantwoorde keuzes uit heel wat informatiebronnen, kortbij of wereldwijd, om boeiend, constructief en motiverend onze leerlijnen uit te zenden.
Via de muzikale omgangsvormen (musiceren, luisteren, bespreken, noteren, ontwerpen en transformeren) houden we rekening met de competenties ***'kennis, vaardigheden en attitudes'*** en in het leerproces worden vaak exploratiedrang, communicatie, zelfsturing, creativiteit, … op gang gebracht.

Muzikale Opvoeding is en blijft een doe-vak. We hechten daarom veel belang aan het ***musiceren: vocaal en instrumentaal.*** Het leerplan schrijft 'musiceren en experimenteren met een variabele bezetting' voor. Wij voorzien verschillende mogelijkheden, ook het gebruik van blokfluit, al of niet intensief. Die keuze ligt bij de leraar. Ook hier kunnen we ***gedifferentieerd werken***, een meerwaarde bij het groepsmusiceren.

Music 4 you! is ***een full color handboek*** met verantwoord beeldmateriaal en schema's in kleur. Ook de dvd-fragmenten geven telkens een meerwaarde aan de les. Wat blijft, is natuurlijk een eigen cd en een eigen website bij het boek.

Met *Music 4 you!* geeft u als leraar nog enthousiaster les: u gaat al fluitend naar de klas ... en de leerlingen komen er al zingend buiten. Elke les een voltreffer!

Rika Joris

1. Muzikale Opvoeding en het leerplan

Bestaan er methodes om het enthousiasme en de exploratiedrang van leerlingen te verhogen? Kan het leerplan een overkoepelende eenheidsvisie zijn in de veelheid van muziek- en algemeen-pedagogische inzichten? Wat is de waarde van het zingen? Moeten de leerlingen actief musiceren? Moeten ze beschouwend bezig zijn? Doen we nog iets met blokfluit?
Dit soort vragen is gekoppeld aan een persoonlijke stellingname van de leerkracht maar ook aan veranderende opvattingen over de omgang met muziek.

Via diverse muzikale omgangsvormen (musiceren, luisteren, bespreken, noteren, ontwerpen en bewegen) en via een breed palet van vormingsactiviteiten coördineert de muziekleraar een leerproces. Vanuit de ***competenties*** kennis, inzicht en vaardigheden, die de leerlingen in de basisschool hebben verworven, leren zij een persoonlijke en kritische relatie met hun eigen muzikale leefwereld en een verbreding van deze leefwereld te ontwikkelen.

De interesse voor muziek is bij de leerlingen over het algemeen groot. Deze openheid voor muziek is een positieve factor, die de problemen inzake heterogeniteit van de beginsituatie helpt overwinnen.

De doelstellingen worden in drie verschillende dimensies ("leerdomeinen") onderverdeeld: de leerling en zijn omgang met muziek, in relatie tot de andere(n), in relatie tot de wereld. Deze leerplancomponenten worden in gestructureerde ***leerlijnen*** uitgewerkt: het ene volgt logisch uit het andere. Hierdoor creëren we een verticale samenhang van leerdoelen en leerinhouden in kennis, vaardigheden en attitudes. Met behulp van de leerlijnen kunnen we nagaan wat een leerling de voorgaande leermomenten heeft gedaan en wat er in de volgende leermomenten van hem gevraagd zal worden. Inspelen op de voorkennis van de leerlingen bevordert het uiteindelijke leerresultaat.
Leerlijnen en competenties leiden tot een verbetering van het onderwijs.

Music 4 you! **realiseert deze visie met gestructureerde leerlijnen, hoofd- en subdoelen, leeraspecten (= aandachtspunten) en vakgebonden eindtermen van het leerplan.**

2. Muzikale Opvoeding en de "Leercirkel Kolb en leerstijlen van de lerende"

Gebaseerd op het constructivisme, stelt de auteur Kolb de ***leercirkel*** voor, die kan gebruikt worden als kader voor de opbouw van een les. Hij meent dat de leerlingen in elke les leeractiviteiten moeten vertonen om de kloof tussen de beginsituatie en de vooropgestelde doelen te overbruggen. Hij pleit voor een sterk ervaringsgericht leren, vertrekkend van de beginsituatie van de leerlingen.

De activiteiten die leerlingen ontplooien tijdens het leren zouden volgens Kolb best verlopen in een cyclisch proces met 4 fasen: ervaren, reflecteren, conceptualiseren of verklaren en experimenteren.

Met leerstijl wordt de unieke weg bedoeld die elk individu volgt om de informatie te verzamelen en te verwerken. Kolb heeft ***4 leerstijlen*** geïdentificeerd: beschouwers, onderzoekers, beslissers en ondernemers. Deze leerstijlen komen tot stand vanuit een combinatie van de leeractiviteiten. Zo hebben sommige leerlingen er behoefte aan om eerst een ruime hoeveelheid aan ervaringen op te doen: pas dan zijn ze echt gemotiveerd om te leren. Een andere leerling vertrekt liever vanuit experimenteren om zelf tot conclusies te komen. In onze verschillende lessen kunnen we de leercirkel geregeld in een verschillende leerfase laten vertrekken: door deze afwisseling komen alle leerlingen met hun eigen leerstijl geregeld aan bod**.**

Elke leerling leert anders en ontwikkelt zijn favoriete leerstijl. Samen leren is dan ook heel belangrijk met de bedoeling de andere leerstijlen te leren kennen en te verwerven.

De theorie van de leerpsycholoog David Kolb is zowat de meest gebruikte pedagogiek van dit moment.

Music 4 you! **zorgt ervoor dat de leerlingen echt gemotiveerd leren. Hoe we ook aan de leercirkel beginnen: elke les wordt een afgerond geheel: cirkeltje rond!**

3. Muzikale Opvoeding en constructivisme

Om een les voor te bereiden, gebruiken we een uitgebreid kader. Twee kernbegrippen uit dat kader zijn: betrokkenheid en leereffect: is de leerling betrokken bij de les (Denkt hij mee? Is hij geboeid? Is hij actief? Gaat hij spontaan aan de slag?...) en is er een leereffect (Heeft de leerling iets bijgeleerd in deze les?).

Om die twee redenen sluiten we ons aan bij de visie van het ***constructivisme****:* leren is een actief en construerend proces. De leerling bouwt zijn kennis op met de leerkracht als begeleider. Basisidee is dat de leerling zelf aan de slag gaat om op een actieve manier kennis op te bouwen in allerlei leef- en leersituaties door te vertrekken van hetgeen hij al kent of kan. Op deze manier zal de leerling automatisch meer betrokken zijn bij de nieuwe inhouden en zal het leerproces tot een meer blijvend resultaat leiden.

Op didactisch vlak betekent dit dat de beginsituatie van de leerling heel belangrijk wordt geacht. Niet alleen het leren kennen van de beginsituatie (motivatie, ervaringen, voorkennis, ...) en het inspelen op die beginsituatie zijn belangrijke taken voor de leerkracht, ook het verder uitbouwen van die beginsituatie door het ontwikkelen van allerlei leer- en denkstrategieën (bv. leren structureren, samenvatten, plannen en organiseren, volhouden, ...) is cruciaal.

De didactische principes (aanschouwelijkheid, activiteit, belangstelling, herhaling, integratie, individualisme, differentiatie, beperking, geleidelijkheid) zijn vuistregels waarmee we constant rekening houden.

De werkvormen voor een muziekles zijn onuitputtelijk. De kenmerken van constructief leren (actief, constructief, contextgebonden, individueel, coöperatief, cumulatief, gestuurd) hebben voor gevolg dat er meer actieve werkvormen op de voorgrond komen met meer aandacht voor communicatie en coöperatie (duo-werk, teamwerk, Begeleid Zelfstandig Leren, ...)

Music 4 you! **is een logisch constructief geheel waarin de didactische principes en de kenmerken van constructief leren herkenbaar zijn! Er werd voldoende variatie in werkvormen geïntegreerd om de motivatie van de leerlingen te verhogen.**

4. Muzikale Opvoeding en omgaan met diversiteit en competenties

Jongeren verschillen van elkaar in alle aspecten van hun zijn. Ze vertonen verschillen in de ontwikkelingsdomeinen kennis, vaardigheden en attitudes.

Door allerlei omstandigheden en factoren vertonen jongeren verschillen in hun inzichten en hun kennis van de hen omringende wereld.
Jongeren verschillen in hun capaciteit om te leren, om te veranderen. De interpretatieschema's die ze gebruiken om de opgedane informatie over zichzelf en de hen omringende wereld te interpreteren verschillen in hun genuanceerdheid.

Jongeren verschillen in het niveau van de beschikbaarheid over fundamentele vaardigheden. Er zijn onderlinge verschillen in hun communicatieve competentie. Ook het niveau van hun creativiteit verschilt.

Jongeren verschillen in hun fundamentele attitudes: ze vertonen verschillen in hun exploratiedrang en in het niveau van zelfsturing.

Er zijn verschillen tussen jongens en meisjes voor het vak muziek.
Jongens zullen bijvoorbeeld een ander muziekinstrument leren bespelen dan meisjes, andere muziekgenres beluisteren. Meisjes zullen bijvoorbeeld sneller in een koor gaan meezingen enz. ...
Jongeren willen in de puberteit duidelijk tot een bepaalde herkenbare groep horen.

Music 4 you! **gaat om met verscheidenheid in de competenties kennis, vaardigheden en attitudes. De muziekles sluit aan op de interesses van alle leerlingen, zowel op die van jongens als die van meisjes.**

5. Muzikale Opvoeding en differentiatie

Het is noodzakelijk om gedifferentieerd te werken in een muziekles.
Leerlingen verschillen zeer sterk in voorkennis, interesses, ambities, leerstijlen, competenties, sociaal gedrag, ... Door ***differentiatie*** bij de verwerving en verwerking van de hoofd- en subdoelen houden wij rekening met deze verschillen. Om aandacht te schenken aan elke leerling is het noodzakelijk materiaal op maat aan te bieden.

Music 4 you! **schenkt aandacht aan alle leerlingen onafhankelijk van hun muzikale voorkennis en intelligentie.**

6. Muzikale Opvoeding en vakoverschrijdende eindtermen (VoET) en vakoverschrijdendende ontwikkelingsdoelen (VoOD)

Ook niet-vakgebonden doelen worden expliciet en verplicht opgenomen in het curriculum van alle scholen: ***VoET*** voor de A-stroom, ***VoOD*** voor de B-stroom. Wij hebben dienaangaande een inspanningsverplichting. Er zijn op dit moment 5 vakoverschrijdende gebieden: leren leren, gezondheidseducatie, opvoeden tot burgerzin, sociale vaardigheden en milieueducatie.

Niet alleen de typisch muzikale doelen worden verwerkt in de les Muzikale Opvoeding. Via de verschillende werkvormen leent het vak zich perfect tot het integreren van niet-muzikale doelen.

Music 4 you! **levert zeker een bijdrage om vakoverschrijdende eindtermen en ontwikkelingsdoelen te realiseren.**

7. Muzikale Opvoeding en ICT (informatie- en communicatietechnologie)

ICT is een informatiebron, een communiecatiemiddel en een infrastructuur die onze leerlingen efficiënt moeten leren gebruiken.

Het gebruik van ICT kan ook in de lessen muzikale opvoeding ingeschakeld worden. Dit kan, conform het leerplan, alleen maar aangemoedigd worden.
Het motiveert, maakt leren aantrekkelijker. Het is bovendien een middel voor "onderwijs op maat". Het bevordert het samen leren en verhoogt het leerrendement.

Voor leerlingen gaat het om leerprocesgerichte, instrumentele en sociaal-ethische competenties: samenwerken aan een opdracht, voorstellen van informatie, zelfstandig leren m.b.t. ICT, zoeken en verwerken van informatie, communiceren van informatie, oefenen en creëren met behulp van ICT, hanteren van apparatuur en ICT adequaat en verantwoordelijk gebruiken.

Voor leerkrachten kan het een middel zijn om te demonstreren, om informatie te verwerken of te structureren.

Wij moeten rekening houden met ons beperkt aantal lesuren. Daarom moet ICT steeds een middel zijn om de lessen naar een bepaald doel te leiden. Een website, gekoppeld aan de leerstof, kan deze competenties een stevige ondersteuning geven.

Music 4 you! **integreert ICT op een zinvolle wijze: het realiseert een aantal doelen uit het raamplan. ICT moet steeds een meerwaarde betekenen voor het leerproces.**

8. Muzikale Opvoeding en evaluatie

Wij citeren uit het leerplan van het VVKSO: "Evaluatie is steeds gekoppeld aan de leerplandoelen. Stel

vast, beoordeel en stuur bij waar nodig. Betrek de leerling in het evaluatieproces. Evalueren is meer dan punten geven. De leraar verzamelt relevante informatie over de ontwikkeling van de leerling. Dat kan via verschillende wegen: observatie, groepswerk, zelfreflectie, opdrachten, toetsen, ... De leraar beoordeelt de verzamelde gegevens en koppelt terug naar de leerling. Leerlingen verfijnen hun muzikale impressie en expressie via succeservaringen en mislukkingen." (Lees verder in het leerplan op p. 21 en verder.)

De ***evaluatie*** gebeurt best het hele jaar door. De luisterbereidheid, de creativiteit, actieve medewerking, open mentaliteit, het intens en gericht luisteren naar ... zijn moeilijk in punten te vatten. De evaluatie moet afgestemd worden op de vaardigheden die de leerlingen bereikt hebben. De leraar muziek moet op een afwisselende manier een permanente evaluatie maken van de leerlingenprestaties. Een toets kan niet enkel opgebouwd zijn rond zuiver encyclopedische kennis, noch op quotatie van solozang of instrumentaal spel".
Onze evaluatie zal algemeen de volgende aandachtspunten betreffen: beknopte informatie over werken en componisten, groepswerk (samenwerken en resultaat), inbreng bij verwoorden, aandacht voor attitudes, alertheid, beoordelen van huistaken/opdrachten. Daarnaast beoordelen we specifiek muzikaal: musiceren, muziek beluisteren met doelgerichte vragen en zingen in groep.

De onderwijsstrategie van de leraar en de leeractiviteiten van de leerlingen stellen de leerlingen in staat om een prestatie te leveren. Toetsen hebben voornamelijk de bedoeling het leren van de leerlingen te bevorderen en ze geven ook feedback aan ons als leerkracht.
Leerlingen mogen fouten maken en leren hieruit. Dit betekent dat er een permanente en niet-sanctionerende evaluatie moet zijn.

De laatste jaren wordt beklemtoond dat leerlingen niet alleen over cognitieve vaardigheden moeten beschikken (kennis, leer- en denkstrategiën) maar ook over metacognitieve kennis en vaardigheden en over een aantal affectieve aspecten. Wij beoordelen niet de kwantiteit maar wel de kwaliteit van het leren. Hoe wordt de leerstof aangepakt en verwerkt.
Ook als muziekleraar kunnen wij dit proces beïnvloeden: we kunnen de leerlingen stimuleren om bij het instuderen gebruik te maken van strategieën. Ook wij integreren evaluatie in het onderwijsleerproces met aandacht voor de individuele leerling en de vooruitgang die hij maakt, o.a. door het geven van feedback om het verdere leren te plannen.
Er is een toenemende belangstelling voor kwaliteitszorg en kwaliteitsbewaking. Evaluatie geeft ons informatie over hoe de leerling functioneert, maar ook over de manier waarop de leerkracht en de school functioneren. We beoordelen onszelf en het onderwijs kritisch.

Zowel tijdens de voorbereidingsfase van een les als tijdens de uitvoerings- en terugblikfase vragen wij ons af of:
- de doelstellingen wel zinvol zijn
- de doelstellingen aangepast zijn aan de beginsituatie
- de leerstof aanschouwelijk werd voorgesteld
- de leeractiviteiten naar wens verlopen
- onze instructiestrategie optimaal is
- de opgestelde productevaluatie niet te moeilijk is

Wij willen met *Music 4 you!* bijdragen tot kwaliteitsverbetering en we voorzien voorbeelden van toetsing in kennis, vaardigheden en attitudes.

Voor de samenstelling van deze tekst baseerden wij ons op het leerplan Muzikale Opvoeding en de bijbehorende visietekst, allerlei syllabi en vakliteratuur, vakgebonden en vakoverschrijdend.
Elk item van dit document wordt afgesloten met een conclusie (de vetgedrukte tekst), waarin we aantonen dat het nieuwe boek steunt op de bovenvermelde krachtlijnen.